

שאלות הכנה למבחן בקיאות ברמב"ן שמות

תשע"ט

לפניך 40 שאלות על 40 דיבורים מתחילים ברמב"ן.

למדי את באורי הרמב"ן, ועני על השאלות.

במבחן תדרשי לענות על חלק משאלות אלה.

חילך לאורייתא!

ובהצלחה!

הערה: המספר בסוגריים בסוף שאלה מציין את מספר התשובות המצופות.

הקדמה

1. כיצד מכנה הרמב"ן את ספר בראשית, ומדוע?
מהו תוכנו של ספר שמות?

א/י: "הבה נתחכמה לו"

2. מהם השלבים בגזרות פרעה? (4)

ד/י: "גם תמול גם שלשום גם מאז דברך"

3. כיצד מפרש רש"י פסוק זה, וכיצד מפרשו הרמב"ן "על דרך הפשט"?

ו/ב: "וידבר אלוקים אל משה" עד "על דרך האמת"

4. לפי ראב"ע: מדוע כתוב דווקא "וארא" בהקשר לאבות, ו"לא נודעתי" מתוך התייחסות (עקיפה) למשה?

ו/י: "וידבר ד' אל משה לאמור"

5. מהו לדעת הרמב"ן ביאור המילה "לאמר"?

מדוע מילה זו חוזרת כל כך הרבה בתורה?

הביאי דוגמא שמביא הרמב"ן ליישום וחיזוק פירוש זה.

ז/ב: "ואני אקשה את לב פרעה"

6. מה הקושי אליו מתייחס הרמב"ן בפסוק זה?

ומהן תשובותיו לקושי? (2)

י/ד: "ואחריו לא יהיה כן"

7. כיצד מבאר הרמב"ן את ייחודו של הארבה בימי משה?

ומה נוסף על כיוון זה בפירוש רבינו חננאל?

יב/ב: "החדש הזה לכם ראש חדשים"

8. מדוע בתחילה לא נתנו לחדשים שמות?
ומדוע נוספו להם שמות אחרי שיבת ציון מגלות בבל?

יב/טז: "כל מלאכה לא יעשה בהם"

9. כיצד מפרש זאת רש"י?
מדוע הוא מפרש כך?
מה מקשה הרמב"ן על פירוש רש"י?

יב/מ: "ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלוש שנה וארבע מאות שנה"

10. כיצד מיישב הרמב"ן ב"דרך הפשט" את הסתירה בין הנאמר בברית בין הבתרים לבין הנאמר בפסוקנו?

יב/מב: "ויאמר ליל שמורים הוא לד' להוציאם מארץ מצרים"

11. מהו "הפשט המחוויר מן הכל" לסתירה בין הנאמר בברית בין הבתרים לבין הנאמר בשמות יב מ?

ומה גרס, על פי מהלך זה, לסיום גלות מצרים?
ומדוע הם יסוד לתורה כולה?

יד/י – יא: "ויראו מאד ויצעקו בני ישראל אל ד'. ויאמרו אל משה המבלי אין קברים במצרים"

12. מהו הקושי בכתוב שאליו מתייחס הרמב"ן?
מה משמעות הכינוי "ישראל" ומה משמעות הכינוי "העם" על פי פירושו הראשון של הרמב"ן?
כיצד בעזרת הבחנה זו עונה הרמב"ן על הקושי בכתוב?

טו/כה: "שם שם לו חוק ומשפט ושם ניסהו"

13. כיצד מיישב הרמב"ן את קושייתו על רש"י?
ומהו הניסיון לאור פירוש זה?

טו/כז: "ושם שתים עשרה עינות מים ושבעים תמרים"

14. מהי קושיית הרמב"ן על הנאמר בפסוקנו?
מהי תשובת ראב"ע לקושיה זו?
מה מקשה הרמב"ן על דברי ראב"ע?

טז/ד: "למען אנסנו הילך בתורתני"

15. מהו הכלל שמביא הרמב"ן בתשובתו הראשונה לשאלה: מדוע בהודעת ד' למשה נאמר רק "לחם מן השמים", ובהודעת משה לעם נוסף גם "בערב בשב לאכול"?
לצורך מה מביא הרמב"ן את צו משה לגבי שימור צנצנת המן?

יז/ט: "ויאמר משה אל יהושע"

16. מהי הקושיה הראשונה עליה משיב הרמב"ן בפירוש זה?
מהן תשובותיו? (3)

יח/א: "וכבר נחלקו"

17. איזו דעה מכנה הרמב"ן "והקרוב אלי"?
כיצד הוא מסביר על פי דעה זו ועל פי המכילתא את הפסוק: "ויבוא יתרו חותן משה ובניו ואשתו אל משה אל המדבר אשר הוא חונה שם הר האלוקים"? (2)

יח/יא: "כי בדבר אשר זדו עליהם"

18. במה שונה פירוש אונקלוס ל"כי בדבר אשר זדו עליהם" מפירוש הרמב"ן לדברי הכתוב הללו?

יט/א: "בחודש השלישי"

19. כיצד מפרש רש"י (שמות יט ב): "ויסעו מרפידים"?
מה מקשה עליו הרמב"ן?

יט/ט: "בעב הענן"

20. כיצד מפרש ראב"ע את הפסוק (דברים ה כא): "היום הזה ראינו כי ידבר אלוקים את האדם וחי"?
וכיצד מפרשו הרמב"ן? (שימי לב: הרמב"ן מתייחס לציטוט זה בהקשרו הרחב (שם כא – כד)).

כ/ב: "אנכי ד' אלוקיך"

21. מהו הקושי בכתוב ומהו התירוץ של הרמב"ן בכל אחד מהציטוטים הבאים:
"אנכי ד' אלוקיך"
"אשר הוצאתיך מארץ מצרים"

כ/ג: "על פני" החל מ: "ובכאן אני מזכיר מה שיורו הכתובים"

22. מתי, קרוב בעיני הרמב"ן, שהחלו לעבוד למזלות?
מדוע דווקא אז?
כיצד ומדוע מעבודת המזלות החלו לעבוד לאנשים?
כיצד מסביר הרמב"ן את מחשבת 'האנשים' כמו פרעה וסנחריב, שעשו עצמם אלוהות?

כ/ה: "פוקד עוון אבות על בנים"

23. כיצד "מדברי רבותנו" שאמרו: "מכאן שמידה טובה מרובה על מידת פורענות, שמידת פורענות לארבע דורות", נראה כפירוש הרמב"ן, ולא כפירוש ראב"ע?

כ/ו: "לאהבי ולשומרי מצותי"

24. מי הם "אוהבי" ומי הם "שומרי מצותי"?
לדעת הרמב"ן?

אלו חיזוקים מביא הרמב"ן לשיטתו? (2)

ז/ז: "לא תשא את שם ד' אלוקיך לשוא" החל מ"והנה לשון הכתוב הזה"
25. מה מקשה ראב"ע על דברי חז"ל: "אנוכי ולא יהיה מפי הגבורה נאמרו"?
כיצד מיישב הרמב"ן את קושייתו?

ח/ח: "זכור את יום השבת לקדשו"
26. כיצד מפרש זאת רש"י?
מה מקשה עליו הרמב"ן?
כיצד מוכיח הרמב"ן את דבריו?

יב/יב: "כבד את אביך"
27. איזו דעה שמופיעה ברמב"ן מחזק הכתוב בעשרת הדברות בדברים ה טז, את דעת הרמב"ן או את דעת רבותינו? נמקי.

יג/יג: "לא תרצח לא תנאף לא תגנוב"
28. כיצד מקשר הרמב"ן כל אחת מהמצוות הללו למצוות שקדמו להן בעשרת הדברות?

טו/טו: "וכל העם רואים את הקולות"
29. הרמב"ן מזכיר הבדלים בין המסופר בשמות כ, לבין המסופר בדברים ה על מתן תורה.
מה מסיק הרמב"ן מהבדלים אלה?

כא/כא: "עין תחת עין"
30. מה הפירוש שמציע הרמב"ן ל"עין תחת עין" על דרך הפשט?
האם הוא מקבל אותו?
מהי מסקנת הרמב"ן?

כב/כב: "כי גרים הייתם בארץ מצרים"
31. מדוע מביא הרמב"ן כאן את הפסוקים: (שמות כג ט): "ואתם ידעתם את נפש הגר כי גרים הייתם בארץ מצרים"; ו(שמות ב כג): "ותעל שועתם אל האלוקים מן העבודה"?

כג/כג: "ועבדתם את ד' אלוקיכם וברך את לחמך וגו'" עד "והנכון בעיני"
32. כיצד מקשר הרמב"ן את פסוקנו לנאמר בפסוק לפניו: "לא תשתחוה לאלוהיהם ולא תעבדם"?
וכיצד הוא מקשרו לנאמר בסוף פסוקנו, ובהמשכו: "והסירותי מחלה מקרבך"; "לא תהיה משכלה ועקרה בארצך..."

ל/יב: "צוה הקב"ה"
33. כיצד התנהל המניין עליו מדובר ב"כי תשא"?

מדוע אומר הרמב"ן ש"אין טענה מ"כל העובר על הפיקודים"??
כיצד מפרש הרמב"ן את דברי הכתוב הללו?

ל/ג: "מחצית השקל השקל הקודש" עד "ופי' הכתוב"
34. מדוע, על פי הרמב"ן, נקראת לשון התורה – לשון הקודש? (4)

לב/א: "אשר ילכו לפנינו" עד "ורבותינו למדו אותנו"
35. גם רש"י בפירושו לפסוק זה וגם הרמב"ן מזכירים את מאמר חכמים (סנהדרין סג א): "מלמד שאוו לאלוהות הרבה"
כיצד מפרש רש"י את המילה אלוהות במאמר זה?
וכיצד מפרש אותה הרמב"ן? הסבירי.

לב/ה: "וירא אהרן"
36. מה ראה אהרן?
מדוע בנה מזבח?
מדוע אמר חג לד' מחר?

לב/ו: "וטעם וישב העם לאכול ושתה"
37. מהו סדר המאורעות המתוארים בפרקנו בפסוקים א – כ, על פי הרמב"ן?
מדוע, על פי הרמב"ן, אין הם כתובים בתורה על פי הסדר?

לג/ז: "ומשה יקח את האהל"
38. מהו סדר האירועים מ"ז בתמוז עד ראש חודש אלול על פי רבי יהושע בן קרחא בפרקי דרבי אליעזר?
מהי קושיית הרמב"ן על דבריו?

לח/ח: "המראות הצובאות"
39. כיצד מפרש ראב"ע: "המראות הצובאות אשר צבאו פתח אהל מועד"?

מ/ב: "ביום החודש הראשון"
40. איזה יום מימי המילואים היה בא' בניסן לדעת רבותינו?
מה מצווה משה לעשות ביום זה?
כיצד למד משה מפסוק זה מה עליו לעשות בשבעת ימי המילואים?

